

VYJÁDŘENÍ POVĚŘENÉHO AKADEMICKÉHO PRACOVNÍKA

Jméno rigorozanta/rigorozantky:	Vladimír Fel'baba
Téma práce:	Vznik Ukrajinské národní rady v Prešově, úkoly a zastupování zájmů karpatských Rusínů
Rozsah práce:	101 stran textu a 4 strany příloh
Datum odevzdání práce:	12.04.2018

1. Aktuálnost (novost) tématu

Právní historie skýtá nepřehledné bohatství témat, které byly z právní historie zpracovány spíše okrajově anebo nebyly zpracovány vůbec. Mezi takové otázky patří i fungování Ukrajinské národní rady, orgánu snažícího se zastupovat zájmy karpatských Rusínů po roce 1945. Jde o problematiku aktuální, neboť právě v nynější době, je historie evoluce ukrajinského národa znovu předmětem na jedné straně výraznějšího zkoumání a na druhé romantických představ, občas neodpovídajících realitě. Téma navíc zapadá do otázky národnostních menšin. Předkládaná rigorózní práce kol. Vladimíra Fel'baby se věnuje právě tomuto tématu, sleduje konstituování Ukrajinské národní rady, její fungování až po konečný zánik.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Lze říci, že náročnost tématu je přímo úměrná jeho vymezení autorem včetně vytyčených cílů práce. Nicméně přesto existují jisté objektivní ukazatele. Jedním z nich je i specifická a podrobnost tématu nebo omezený počet, příp. obtížnější dostupnost zdrojů, z nichž lze čerpat potřebné informace. Problematika UNR náleží právě do této kategorie a zde je tedy možné posuzovanou práci jednoznačně hodnotit kladně. Kol. Fel'baba zapracoval do práce většinu dostupných vstupních údajů. Na druhou stranu tato skutečnost zčásti ztěžovala autorovi jasné udržení koncepční jednoty, uniformity a sevřenosti práce. Proto se některé části práce soustřeďují na kulturní otázky, jiné osvětlují změny politických úvah o národnostní otázce, málo z nich však má jednoznačný vztah k právnímu řádu a u některých, kdy by bylo možné zmínit právní stránku věci, právní pohled přesto absentuje.

Dominující metodou uplatněnou v posuzované práci při zpracování tématu je deskripce s prvky syntézy a analýzy, zejména diskurzivní, místy historické či kritické, byť by možná práci slušelo důraznější využití kritické analýzy zejména kritické zhodnocení obecně historické literatury a její kategorizace podle míry odbornosti či naopak popularizačního, příp. propagačního, charakteru toho kterého zdroje. Stejně jako by bylo možné hojnější uplatnění některých metodických alternativ, např. kantovské dedukce a millovské indukce, diachronní či zahraniční komparace, statistiky apod. Srovnávací metodu autor zmiňuje na s. 9, vzhledem k rozsahu práce ji ovšem ve větší míře nevyužil.

3. Formální a systematické členění práce

Formální a systematické členění práce je vedeno primárně chronologickým hlediskem. Po stručném úvodu následuje část práce (s. 10 – 38), tvořící cca jednu třetinu celkového textu a vytvářející historický, věcný i personální kontext problematiky. Ta zahrnuje jednak kapitulu věnující se identifikaci národnostní skupiny, jíž se práce dotýká i teritoriálnímu ohraničení prostoru, jehož si kol. Fel'baba všimá. Jednak sem spadá kapitola, jež se sice nazývá Národnostní obrození a revoluce v roce 1848, ovšem materiálně pojednává rovněž o období od roku 1848 do konce monarchie. Předposlední kapitola této části popisuje připojení Podkarpatské Rusi k Československu a názorové směry v rámci rusínských elit. Konečně sem patří i pasáž o

osvobození Československa a vlivech, jež na východním Slovensku mělo připojení Podkarpatské Rusi k Sovětskému svazu (s. 33 – 38). Vlastní jádro práce ovšem představují kapitoly o vzniku, právní subjektivitě Ukrajinské národní rady v Prešově (s. 39 – 62), její činnosti včetně té kulturní (s. 66 – 71) a církevní (s. 71 – 78), kapitola o důsledcích přijetí ústavního zákona č. 150/1948 Sb. a procesu ukrajinizace rusínského obyvatelstva po roce 1948 včetně úvah o buržoazním nacionalismu členů UNR (s. 90 – 92) a naposled kapitola o zániku UNR a jejím nahrazení Kulturním spolkem ukrajinských pracujících. Závěr zejména syntetizuje dosažené poznatky a vyjadřuje se ke splnění cílů práce.

4. Vyjádření k práci, zda byl zamýšlený záměr rigorózní práce odpovídajícím způsobem zpracován

Práce sleduje formování etnika, historických milníků a dobové události až ke vzniku Ukrajinské národní rady v Prešově a dále především aspekty její činnosti a zánik. Právě ucelené zpracování tohoto orgánu bylo hlavním zamýšleným cílem rigorózní práce (s. 8). V tomto směru byl záměr odpovídajícím způsobem zpracován, když samozřejmě toto zpracování umožňuje další bádání o této otázce a tvoří pro ně solidní základ.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Ano.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Práce byla vypracována samostatně. Podle údajů z automatické kontroly nejde o plagiát.
Logická stavba práce	Práce je postavena v zásadě logicky, sleduje chronologickou linku, byť někdy se práce dotýká prostoru Podkarpatské Rusi, jindy zase Slovenska. Po vzniku UNR je pojednáno o její právní subjektivitě (čímž autor rozumí právní postavení UNR), nejdůležitějších činnostech a konečně je popsán její zánik.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autor používal zejména dostupnou literaturu v tištěné a elektronické formě, a to včetně některých titulů ukrajinsko- a ruskojazyčných.. Na některých místech pracoval rovněž s archiváliemi např. s fondem Pověřenectva SNR pro školství a kulturu. Naskýtá se otázka, proč byl fond vytěžen pouze pro oblast kultury a nadto materiály z období, kdy již UNR nefungovala. Zcela nevyužity zůstaly naproti tomu materiály z archivu ÚV KSČ nyní systematizované v v Národním archivu ČR. Rovněž ve fondu Úřadu předsednictva vlády – běžná spisovna lze nalézt některé další materiály, např. návrh na zřízení zdravotně lidovýchovných kurzů, který ukazuje, že se UNR snažila vyjadřovat k řadě otázek nejen kulturních. Na druhou stranu kol. Feľbaba použil i jednotliviny z Archivu Rusínů-Ukrajinců Slovenska, fond UNRP, ze Státního archivu v Prešově nebo fond z Archivu MV SR. Jestliže autor pracuje s monografií Reného Petráše, specializujícího se na problematiku národnostních

	<p>menšin, o 1. republice, alespoň zmínku by si zasloužila i kniha téhož Menšiny v komunistickém Československu. Rovněž lze upozornit na sborník K výskumu dejín Rusínov a Ukrajincov. Teoretické a metodologické otázky, jež vyšla v Košicích 2016. Dále by vzhledem k předchozím pasážím mělo být na s. 28 pojednáno o zákonu o autonomii Podkarpatskej krajiny. Celkově ovšem byla práce se zdroji přiměřená.</p>
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	<p>Provedená analýza je ve vztahu k tématu přiměřená, byť bylo možné rovněž zmínit např. stanovisko Ukrajinské národní rady v Prešově k otázce proniknutí banderovských skupin na území ČSR.</p>
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	<p>Formální úprava práce dosahuje běžných standardů. Je rozdělena do kapitol, subkapitol a odstavců. Přestože jsou v poslední době v odborných statích používány jak grafy, tak tabulky, vzhledem k povaze a koncepci práce a jejímu právněhistorickému charakteru by bylo použití těchto nástrojů nadbytečné. Lze ponechat spíše sociálním a hospodářským vědám.</p>
Jazyková a stylistická úroveň	<p>Je třeba upozornit, že jazyková a stylistická stránka náleží mezi výraznější slabiny práce. I čtenář, jenž není rodilým mluvčím, se musí pozastavit nad množstvím gramatických nedostatků (především u velkých a malých písmen) a stylistických neobratností. Přitom by se takových chyb bylo možné při pečlivější korektuře vyvarovat. Dále uvedené gramatické chyby jsou jen příkladným výčtem. Např. již na s. 7 se u „<i>rusínov</i>“ uvádí malé r., na s. 14 lze v textu najít u poznámky č. 14 kurzivu a u pozn. Č. 13 neúplný odkaz, na s. 15 je několik písmen v textu v odlišném písmovém fontu, na s. 16 se píše o „<i>vtedy chápaných rusínov</i>“. Na s. 25 je uvedeno „<i>Trianonskou zmlvou</i>“ namísto zmluvou. Na s. 33 je u názvu sovětských ozbrojených sil psáno o „<i>červenej</i>“ místo Červenej armádě. Na s. 64 činí kumulace látky v jediném odstavci text pro čtenáře obtížněji přehledným. Na s. 79 se v poznámkách nachází různá úprava citací. Na s. 83 u názvu „<i>komunistické strany Československa</i>“ by mělo podle pravidel pravopisu být velké písmeno, právě s ohledem na skutečnost, že se jedná o oficiální název politické strany. Na s. 91 se vzhledem ke kontextu domnívám, že autor chtěl říci, že snahy ministerstva vnitra nebyly „<i>účelné</i>“, ale účelové.</p>

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Posuzovaná práce je velmi zajímavá. K obsahu nemám vážnějších připomínek, kromě shora uvedených. K diskuzi o názvu předmětného území Ruthénia, které se nachází na s. 13 – 15, je

třeba připomenout, že použití označení teritoria Ukrajina je presentismem, což je stejná vada jako by bylo anachronismem označení Ruthénia, pokud jej použijeme pro současnost nebo dějiny nejmodernější. Ruthénia je z latiny existující označení objevující se ve středověku a raném novověku. Nejstarší geograficky přiměřené označení území podkarpatské Rusi je staroslovanský pojem Rus (Роуць, Роуцьскаа зeмла) což byl název, který se pro dané oblasti nachází v nejstarších staroslovanských památkách. Je zřejmé, že kol. Feľbaba zde možná až předčasně akcentoval moderní názory a spory, objevující se z dob vzniku nacionálních států v 19. a 20. století mezi různými větvemi východoslovanského obyvatelstva (ostatně různé pohledy na Rusíny, stejně jako komunistickou ukrajinizaci a naopak boj proti tzv. buržoaznímu nacionalismu zmiňuje i v práci viz s. 85 an.). Přesto by bylo možné více se držet historicky terminologického vymezení oblasti.

Jak již bylo uvedeno, chybí v textu výraznější zpracování zákona o autonomii Podkarpatské Rusi. Tento drobný nedostatek je ovšem s ohledem na rozsah a vlastní zaměření práce zcela ospravedlnitelný. V pasáži pojednávající o pomnichovském Československu, konkrétně na s. 29, je třeba připomenout, že úřední název státu se změnil a zněl Česko-Slovenská republika, což není jen otázka terminologická, nýbrž zřetelně odráží i změnou koncepci formy státu.

Celkově lze říci, že se práce vyznačuje vhodnou volbou tématu, odpovídající systematikou a stavbou a kol. Feľbaba při jejím vypracování osvědčil znalost, přiměřenou odbornost i píli. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji zodpovězení otázek:

Vztah Ukrajinské národní rady v Prešově k Ústavě 9. května a právním změnám po roce 1948
Postavení, stanovisko a aktivity v souvislosti se vstupem banderovských skupin na území Československa

V Praze, dne 22.06.2018. _____

JUDr. Jiří Šouša, Ph.D.
pověřený akademický pracovník